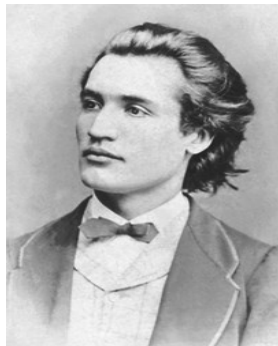

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!

Mihai Eminescu

Cel mai mare poet roman si unul din marii lirici ai lumii, Mihai Eminescu, s-a nascut in 1850 la Botosani fiind al 7-lea copil al familiei. Din 1858 urmeaza clasele primare la Cernauti urmand a merge la Botosani la tribunal pe postul de copist. Anii urmatori merge prin tara cu trupa de teatru a lui Fanni Tardini. Pleaca apoi la universitatea din Viena unde studiaza limbi romanice, medicina, economie si filozofie. La Viena se inprieteneste cu **Ioan Slavici** ca mai apoi sa fie ajutat de societatea Junimea pentru ca sa poata studia la Berlin. Reintors in tara unde este numit revizor scolar se inprieteneste cu **Ion Creanga** cu care leaga o prietenie de lunga durata. Pleaca la Bucuresti la redactia ziarului Timpul si in anul 1883 i se publica prima editie a volumului **Poezii**.

Prima poezie, care l-a facut cunoscut unui public restrans, este o elegie fara titlu, semnata M. Eminovici si tiparita alaturi de alte sase poezii intr-o brosură. Adevaratul sau debut literar se face insa la revista "**Familia**", in acelasi an (1866), cu poezia "**De-as avea**".

Trei teme esentiale pot fi desprinse din poezia lui Eminescu, in jurul carora se grupeaza elementele universului sau : natura, dragostea si istoria.

1. Natura este una tipic romantica. Ea apare poetului sub doua infatisari principale. Intai, ca toti romanticii, poetul e atras de o natura de inceput de lume, de material care se naste din haos. El imagineaza in "Scrisoarea I" un astfel de inceput si o astfel de nastere a universului :

“La-nceput, pe cand fiinta nu eram, nici
nefiinta,
Pe cand totul era lipsa de viata si vointa,
Cand nu se-ascundea nimica, desi totul
era ascuns...
Cand patruns de sine insusi odihnea cel
nepatruns.
Fu prapastie? Genune? Fu noiam intins de
apa?
N-a fost lume priceputa si nici minte s-o
priceapa,
Caci era un intuneric ca o mare far-o
raza,
Dar nici de vazut nu fuse si nici ochi care
s-o vaza.”’

Aceste imagini cosmogonice le gasim si in multe alte poezii, ca si in marele poem **“Luceafarul”**, unde Hyperion face o calatorie spre originile universului, spre locul de unde totul se naste. De romantismul acesta al viziunii se leaga la Eminescu predilectia pentru universal noptii, al stelelor si al lunii, al visului, al imensitatilor, cum sunt cerul si marea.

In al doilea rand, natura eminesciana se infatiseaza, mai ales in poeziile de dragoste, ca o natura placuta, luminoasa, blanda si ocrotitoare. Poetul nu e numai un iubitor de mari spatii cosmice, departate si reci ca acelea de unde vine Hyperion in **“Luceafarul”**, sau misterioase, nepatrunse, ca acelea din **“Scrisoarea I”**, ci si un iubitor de spatii familiare, apropiate. Un astfel de spatiu este evocat in poezia **“La mijloc de codru...”**:

**„La mijloc de codru des
Toate pasarile ies,
Din huceag de alunis
La voiosul luminis,
Luminis de langa balta,
Care-n trestia inalta
Leganandu-se din unde...”**

Aici observam cat de armonioasa este aceasta a doua natura eminesciana. Cerul si pamantul se patrund, soarele si luna se oglindesc in lac, alaturi de chipul iubitei. E o natura paradisiaca, in care isi fac aparitia vietati obisnuite. Ea protejeaza pe intragostiti.

VIATA DE LICEU
se traieste o singura data!

2. Dragostea (ilustrata in poezii cunoscute, ca: **„Pe langa plopul fara sot”, „Sara pe deal”, „Atat de frageda”,** etc.), a doua tema, isi are universal ei, direct legata de natura. In general, dintre cele doua naturi pe care le-am notat la Eminescu, a doua cea familiar-protectoare, formeaza cadrul obisnuit al dragostei.

In **„Lacul”, „Dorinta”** si in alte poezii, poetul isi cheama iubita **„in codrul cu verdeata”** sau pe malul lacului **„incarcata cu flori de nufar”**; femeia, la randul ei, vrea sa-l smulga din **„nouri si ceruri nalte”**, adica din visari filozofice, si sa-l

aduca pe pamant, alaturi de ea. Majoritatea poemelor erotice ale lui Eminescu incep cu o chemare in aceasta natura obisnuita (**„vino-n codru la isvorul...”**) si se incheie cu o stare de visare, de placuta cufundare a gandurilor si a simtirilor in fosnetul frunzelor, in murmurul apelor, in dulcea batere de vant. De fapt, acest lucru arata ca iubirea este legata de natura la Eminescu intr-un chip mai profund decat s-ar lega sentimentele perechii de indragostiti de cadrul in care ei se gasesc. Iubirea e o forma de a participa la viata lumii, a universului. Indragostiti ce se lasa in voia dragostei lor ajung sa se contopeasca cu ritmul neobosit al naturii insasi. Nu-si pun intrebari, ci viseaza cu ochii deschisi patrunsi de

armonia codrului si de muzica astrelor. Starea aceasta seamana cu somnul, cu visul, si este esential romantica. Pentru romantici, natura este eterna, spre deosebire de om, care e muritor. De aceea omul – prin iubire, prin contemplatie visatoare, prin somn – aspira sa se contopeasca cu natura: el vrea sa-si uite contitia trecatoare, sa se bucure de eternitatea lumii insasi in care se afla. Iubirea e o cale de acces spre eternitatea naturii.

3. A treia tema esentiala a liricii lui Eminescu o constituie **istoria**. Ca si natura, istoria, ca tema a operei literare, reprezinta tot o descoperire a romanticilor. In comparatie cu natura, care la Eminescu este eterna, istoria e locul schimbarilor si de aceea ea se infatiseaza poetului ca o expresie a stradaniei omului de a schimba destinul rau. Aceasta stadanie este insotita de satisfactie, dar si de nemulumiri profunde, ce genereaza uneori sentimentul zadarniciei. Memento mori, subintitulat de poet “Panorama deseratciunilor”, este poemul succesiunii civilizatiilor spre un scop adesea necunoscut.

Pe vasta panza a timpului se perinda **“Codri de secol”, “Oceane de popoare”,** de la primitivii care **“In pustiu alearga vecinic, fara casa, fara vatra”,** ‘‘ trecand prin Babilon, Egipt, Palestina, Grecia, Roma, pana la Dacia mareata si legendara. Dacia este evocata adesea de Eminescu, in opozitie cu lumea decazuta in care credea a trai el insusi. Tema poemului trebuie legata de prezenta “cugetatorului”, care **“gramadeste lumea intr-un singur semn”**; cu alte cuvinte, cauta sa afle intelesuri, sensul istoriei.

Trecutul acesta glorios se opune prezentului si in “Scrisoarea III”, care se incheie cu un veritabil pamflet politic. Eminescu nu e numai poetul evocarii unei istorii indepartate, ci si martorul uneia contemporane. Rezumand aceasta a treia tema esentiala a liricii eminesciene, putem spune ca istoria apare la Eminescu indisolubil legata de ideea de patrie. El nu scrie despre tara doar cu ocazia sarbatorilor nationale; lirica lui e permanent strabatuta de sentimentul iubirii de tara.

CONCEPTIA DESPRE POEZIE SI MISIUNEA POETULUI

Aparuta in **“Convorbiri literare”** in 15 august 1870, **“Epigonii”** a facut mare impresie asupra junimistilor “din cauza frumusetii versurilor”, cum isi va

aminti Iacob Negruzzi, si totodata datorita **"originalitatii
cugetarii"** cu care **"negresit ca, in fond, nu
era cu putinta sa ne unim"**. Din acest lung poem aflam
prima oara ce credea Eminescu despre poezie si poeti. Autorul evoca cu emotie
"zilele de-aur a scripturelor romane", adica
ceea ce el considera a fi fost epoca de glorie a literaturii noastre, aceea cuprinsa
intre sfarsitul secolului al XVIII-lea si jumatatea secolului al XIX-lea. Eminescu
stie prea bine ca majoritatea poetilor acelui timp erau importanti nu atat pentru
valoarea in sine, estetica, a poeziei, cat si pentru sinceritatea idealurilor lor
patriotice. Lui Eminescu I se pare ca urmasii acestora sunt niste simple
"epigonii" care au pierdut orice sinceritate a simtirii. Partea a doua a poemului
este o satira la adresa epigoniilor, "simtirii reci, harfe zdrobite", "mici de zile,
mari de patimi, inimi batrane, urate".

Sigur ca aceste idei trebuie interpretate ca expresie a unui sentiment foarte
subiectiv de nemulsumire al poetului. In cea mai stralucita epoca din literatura
noastra, el vedea imitatie si lipsa idealurilor. Junimistii nu erau de acord nici cu
critica aceasta exagerata a prezentului, in literatura careia ei credeau, nici cu
supraestimarea literaturii trecutului, pe care ei o credeau slaba. Conceptia lui
Eminescu difera de a lui Maiorescu in aceasta privinta. Dreptatea era de partea
criticului. Observam indiferent de justetea unor consideratii, ca poetul pune un
mare accent pe traditia nationala, fiind un mare iubitor al istoriei tarii sale, ale
carei figuri le-a evocat.

Titu Maiorescu este cel dintai critic literar care a intuit geniul lui Eminescu. In
studiul critic **"Directia noua in poezia si proza romana"** (1872), Maiorescu
arata ca "noua directie", spre deosebire de cea veche, **se
caracterizeaza prin simtimant natural, prin
adevar, prin intelegerea ideilor ce
omenirea intreaga le datoreste civilizatiei
apusene, si totodata prin pastrarea chiar
accentuarea elementului national.**" __Maiorescu
anticipeaza in cele numai cateva poezii publicate de tanarul Eminescu un **"poet
in toata puterea cuvantului."**

'Cu totul osebit in felul sau, om al timpului modern, deocamdata blazat in cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate, pana acum asa de putin format incat ne vine greu sa-l citam indata dupa Alecsandri, dar in fine poet, poet in care toata puterea cuvantului, est d. Mihai Eminescu. De la d-sa cunoastem mai multe poezii publicate in Convorbiri literare, care toate au particularitatile aratate mai sus, insa au si farmecul limbajului (semnul celor alesi), o conceptie inalta si pe langa aceste (lucru rar intre ai nostrii) iubirea si intelegerea artei antice.'

Poezia lui Mihai Eminescu reprezinta o adevarata reforma pentru limba literara. Pana la el, in lirica poetilor romani rima, cu rare exceptii, substantive cu substantiv, verb cu verb si adjectiv cu adjectiv. Maiorescu demonstra in studiul critic **Eminescu si poeziile lui** ca poetul a creat rime noi, surprinzatoare, care au invatat limbajul poetic.

Si ce daca stelele bat in lac,
Adancu-i luminandu-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Inseninamdu-mi gandul.

Cand luna trece prin stejari

Urmand mereu in cale-si,
Cand ochii tai inca mari
Se uita dulci si galesi.

De la Nistu pan' la Tisa,
Tot romanul plansu-mi-s-a...
Icoana stelei ce-a murit
Incet pe cer se suie;
Era, pe cand nu s-a zarit,
Azi o vedem, si nu e.

In studiul critic "**Eminescu si poeziile lui**", Titu Maiorescu prezinta, printre altele, anumite aspecte legate de tema iubirii in creatia lui Mihai Eminescu,

relevand faptul ca "**el nu vedea in femeia iubita decat copia imperfecta a unui prototip nerealizabil.**" Finalul studiului critic Eminescu si poeziile lui contine

o profetie: "**Pe cat se poate omeneste prevedea, literatura poetica romana va incepe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui, si forma limbei nationale, care si-a gasit in poetul Eminescu cea mai frumoasa infaptuire pana astazi, va fi punctul de plecare pentru toata dezvoltarea viitoare a sentimentului cugetarii romanesti**"

Daca Maiorescu a fost primul care a analizat personalitatea si cultura lui Eminescu, cel care va aduce o contributie decisiva pentru intelegerea profunzimilor creatiei eminesciene este criticul G. Calinescu.

'' Exista o conditie exceptionala care ridica pe Eminescu deasupra poetilor de circulatie marginita. A cunoscut poporul si provinciile romanesti, a devenit familiar cu speculatiile filosofice cele mai inalte, a iubit fara a fi fericit, a dus o existenta nesigura si trudnica, a trait intr-un veac ingropat ce nu raspundea idealului sau, a plas si a blestemat, apoi s-a imbolnavit si a murit foarte tanar. Tot ce a avut de spus, a spus pana la 33 de ani. Viata lui se confunda cu opera, Eminescu nu are alta biografie. Un Eminescu depasind varsta pe care a trait-o ar fii ca un poem prolix. Insasi nebunia pare o opera de protest. Si de aceea oricine-l va citii pe orice punct al globului, va intelege ca Eminescu a exemplificat o drama a omului, ca el a scris in versuri o zguduitoare biografie. Altii au o opera eminenta si o biografie monotona si fara semnificatie. Rar se intampla ca un poet sa fie sigilat de

destin, sa ilustreze prin el insusi bucuriile si durerile existentei si de aceea multa vreme M. Eminescu va ramane in poezia noastra nepereche.

Cu o pregatire superioara, capatata din tinerete, Eminescu si Maiorescu urmaresc in aspecte multiple ale artei, stiintei si literaturii un principiu unic, forma estetica, frumosul sau adevarul, sunt capabili de judecati de valoare care i duc la selectiune si la aprofundare dar si la erori.''

In concluzie se poate spune ca Eminescu poate fi luat in considerare ca un poet national dar si ca poet universal pentru ca, prin valoarea operei, isi deschide aripile asupra unui domeniu de sensibilitate si gandire capabil sa reflecte deopotriva ceea ce este specific fiecarui popor in parte si ceea ce este comun tuturor popoarelor la un moment dat. Eminescu reprezinta sinteza traditiei si a noutatii, a elementelor artistice romanesti si a celor universale; prin el, literatura noastra atinge o culme si isi face totodata iesirea necontestabila in lume.

Alice Malischitz

